

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-14>

УДК 339.565+339.562

Тищенко Вікторія Федорівна

доктор економічних наук,
завідувач кафедри міжнародної торгівлі,
митної справи та фінансових технологій,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5924-2061>

Найденко Олексій Євгенович

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної торгівлі, митної справи
та фінансових технологій,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0638-3965>

Viktoriia Tyschenko, Oleksii Naidenko

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ РЕЖИМУ ЕКСПОРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE APPLICATION OF THE EXPORT SECURITY REGIME

Анотація. Стан зовнішньої торгівлі напряму залежить від регулювання експорту та імпорту товарів. В процесі дослідження з'ясовано, що в Україні застосовуються заходи тарифного та нетарифного регулювання експорту, які в першу чергу застосовуються до сільськогосподарської продукції, яка складає найбільшу питому вагу в обсягах експортних поставок України. Обґрунтовано переваги та недоліки режиму експортного забезпечення для експортної продукції. З'ясовано, що перелік товарів, який підпадає під дію режиму експортного забезпечення не є економічно обґрунтованим. Доведено невідповідність дозволених умов постачання товарів за Інкотермс в нормативно-правових актах органів виконавчої влади України. З'ясовано, що мінімально допустимі експортні ціни не завжди можуть корелювати із цінами, які відповідають принципу «втягнутої руки» за правилами трансфертного ціноутворення. Доведено, що у експортерів виникає додаткове податкове навантаження на сплату ПДВ, складання податкових накладних, підтвердження статусу платника ПДВ. Обґрунтовано пропозиції щодо врегулювання існуючих проблем режиму експортного забезпечення.

Ключові слова: експорт, режим експортного забезпечення, зовнішньоторговельний баланс, Інкотермс, мінімально допустимі експортні ціни, ПДВ, трансфертне ціноутворення, нетарифне регулювання.

Summary. The state of foreign trade directly depends on the regulation of exports and imports of goods. In recent years, export volumes have decreased significantly, which has led to imports exceeding exports by two times. The study found that Ukraine applies tariff and non-tariff export regulation measures, which are primarily applied to agricultural products, which make up the largest share in the volume of Ukrainian export supplies. It was found that limited settlement deadlines are applied specifically for some types of agricultural products in foreign economic activity transactions. It was found that the presence of tariff regulation of exports largely limits the ability of exporters to compete with their products in foreign markets. It was determined that an important advantage for exporters is the possibility of obtaining VAT refunds due to the application of a zero VAT rate during exports. The advantages and disadvantages of the export guarantee regime for export products are substantiated. It was found that the list of goods subject to the export guarantee regime is not economically justified, since some commodity items make up a small proportion of the volume of exports of goods under the export guarantee regime. The inconsistency of the permitted terms of supply of goods under Incoterms in the regulatory legal acts of the executive authorities of Ukraine has been proven. It was found that the minimum allowable export prices under the export guarantee regime may not always correlate with prices that comply with the "arm's length" principle under the transfer pricing rules. It was proven that exporters have an additional tax burden on VAT payment in the event of receiving foreign exchange earnings from exports below 80%. It was found that exporters have additional costs for drawing up tax invoices during customs clearance for commodity items subject to the export guarantee regime. It was established that there are additional costs for the exporter

to confirm the status of a VAT payer when obtaining a phytosanitary certificate. Proposals for resolving existing problems of the export support regime are substantiated.

Keywords: export, export guarantee regime, foreign trade balance, Incoterms, minimum allowable export prices, VAT, transfer pricing, non-tariff regulation.

Постановка проблеми. Воєнний стан дуже загострив проблему регулювання зовнішньоторговельних операцій та обсяги їх здійснення. Статистика ЗЕД у воєнні роки доволі невтішна, особливо це стосується експортних поставок. Після 2021 року, коли обсяг експорту сягнув 68 млрд. доларів, а зовнішньоторговельний баланс перевищив 140 млрд. доларів, в 2022–2025 роках обсяги експорту коливалися в межах 40 – 44 млрд. доларів, причому в 2025 році обсяги імпорту перевищили обсяги експорту вдвічі [1]. Тобто, в умовах таких невтішних показників держава має якимось чином спрощувати підходи до регулювання експорту. Разом із тим, на сьогодні експортери відчують доволі серйозний регулюючий вплив як заходів нетарифного, так і тарифного регулювання.

В першу чергу слід наголосити на тому, що в законодавчих актах по-різному трактують поняття експорту, що може бути предметом оскарження в судах різних інстанцій у випадку виникнення відповідних спірних ситуацій між суб'єктами ЗЕД та митними органами.

По-друге, значна кількість заходів нетарифного регулювання експорту (ліцензії, сертифікати, дозволи тощо) призводить до додаткових витрат часу й коштів для суб'єктів ЗЕД.

Також слід зазначити, що суб'єкти ЗЕД мають дотримуватися строків розрахунку у ЗЕД. Для переважної більшості товарів такий строк становить 180 календарних днів. Але є виключення, які вимагають від суб'єктів ЗЕД по деяким товарним позиціям експорту дотримуватися строків 90 (до 12 липня 2024 року) або 120 (починаючи з 12 липня 2024 року) календарних днів. Зменшений строк розрахунків передбачено для операцій з експорту пшениці, жита, ячменю, вівса, кукурудзи, соєвих бобів), насіння свиріпи або ріпаку, насіння соняшнику), олій соєвої), олії соняшникової, сафлорової або бавовняної), олії свиріпової, ріпакової або гірчичної), макухи та інших твердих відходів і залишків, одержаних під час добування рослинних жирів і олій, за винятком відходів товарної позиції 2304 або 2305.

Окрім того діють також заходи тарифного регулювання, що передбачають оподаткування митом експорту таких товарних позицій:

- жива худоба та шкіряна сировина – ставка в розмірі 10–20 відсотків від митної вартості залежно від товарної позиції;
- насіння деяких видів олійних культур – ставка в розмірі 10 відсотків від митної вартості;
- відходи та брухт чорних металів – ставка в розмірі 180 євро за тону;

- брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напівфабрикати з їх використанням – ставка в розмірі 15 відсотків від митної вартості;

- природний газ – ставка в розмірі 35 % від митної вартості, але не менш як 400 грн. за 1000 м куб.

З 4 вересня 2025 року під оподаткування вивізним митом також потрапили [2] соєві боби, подрібнені або не подрібнені та насіння ріпаку або кользи, подрібнене або не подрібнене у розмірі 10% від митної вартості товарів. Починаючи з 1 січня 2030 року, ставка вивізного (експортного) мита на такі олійні культури, щороку зменшується на 1 відсотковий пункт до значення 5 відсотків. Хоча такі правила не розповсюджуються на експорт власної вирощеної сільськогосподарської продукції.

Не слід при цьому забувати й про правила трансфертного ціноутворення, яких мають дотримуватися експортери під час операцій ЗЕД. А це може призводити до втрат часу на визначення відповідності ціни принципу «втягнутої руки» за нормами статті 39 Податкового кодексу України [3] та зменшення можливостей для конкурсування за низькою ціною на зовнішньому ринку.

Одним із позитивних моментів в діяльності експортерів слід вважати можливість отримати бюджетне відшкодування ПДВ. Проте суб'єкти ЗЕД мають дотримуватися багато умов для отримання відшкодування ПДВ. Станом на 1 січня 2026 року [4] сума заборгованості держави перед платниками ПДВ щодо сум відшкодування становила 36,4 млрд. грн. Нажаль за даними податкових органів важко зрозуміти, яка питома вага в цій сумі приходить на експортерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми регулювання експорту товарів розглядалися в різних наукових працях.

В роботі Салій Є. та Салій О. [5] наголошується на необхідності України переорієнтації структури експорту України з сировини на товари більш технологічного виробництва.

В роботі Кашперської А. та Яцюк О. [6] та Шуби М. та Тимофєєвої В. [7] акцентується увага на перевагах Угоди з ЄС для експорту українських товарів та робиться висновок щодо необхідності раціонального регулювання експортних операцій в період воєнного часу.

Гаврилюк І. [8] та Шацька З. та Лесюта Н. [9] наголошують на необхідності створення сприятливих умов для експортерів для забезпечення їх безперешкодного виходу на міжнародні ринки.

Ставицька А. та Коваленко А. [10] вважають, що для розширення можливостей реалізації екс-

портного потенціалу України на світових ринках необхідно реалізовувати виважену зовнішньоекономічну політику, яка буде спрямована на підтримку національних виробників, стимулювання експортоорієнтованої продукції та нарощування її конкурентоспроможності.

Їхню думку розвивають Іщук С. та Созанський Л. обґрунтували потенційні сценарії розвитку експортного потенціалу України в повоєнний період, один з яких передбачає поглиблення спеціалізації товарного експорту на декількох аграрних сировинних позиціях, а інший – розширення асортименту сировинних товарних позицій первинного аграрного та металургійного секторів, а також частки продукції, виготовленої з давальницької сировини, у високотехнологічних сегментах українського товарного експорту [11].

На думку Панасюк В. та ін. потребує удосконалення система обліку та оподаткування операцій ЗЕД, особливо в умовах воєнного стану [12].

Проблеми регулювання експорту розглядалися також і провідними зарубіжними вченими.

Так, S. Mohan [13] зосередив увагу на нетарифних інструментах регулювання експорту сільськогосподарської продукції, які є стримуючим фактором для країн, що розвиваються.

Вплив нетарифних заходів регулювання на експорт розвинуто в дослідженні [14]. При цьому автори вважають, що нетарифні заходи впливають переважно на змінні торговельні витрати, а не на фіксовані витрати для експортерів.

Інші автори вважають, що експорт напряму залежить від інструментів регулювання, які застосовуються в країні призначення експортного товару [15].

Група дослідників [16] вважає, що внаслідок регуляторного впливу ЄС спостерігається поступове зменшення частки європейського експорту на міжнародних ринках континентальної продукції.

Як бачимо, автори здебільшого розглядали питання регулювання експорту інструментами нетарифного регулювання. В Україні ж поряд із важелями нетарифного регулювання експорту, застосовуються тарифні методи. При цьому одним із методів, який може відноситися як до тарифного так і не до тарифного, належить режим експортного забезпечення.

Мета статті. Обґрунтування проблем та перспектив розвитку режиму експортного забезпечення та його впливу на експорт продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. З 1 грудня 2024 року для експортерів держава запровадила новий інструмент регулювання: експортне забезпечення. Спроби держави запровадити такий режим для експортерів розпочалися ще в січні 2023 року, коли було прийнято відповідний Закон України [17], який було введено в дію в березні 2023 року. Але, при цьому не було

видано жодних нормативно-правових актів для реалізації норм Податкового кодексу України.

Наступна спроба запровадити експортне забезпечення була зроблена в травні 2024 року, з прийняттям нових змін до Податкового кодексу України [18]. Дані зміни вже були реалізовані шляхом прийняття постанови Кабінету Міністрів України [19]. Звертаємо увагу на те, що цією постановою було суттєво розширено перелік товарів, які підпадають під дію експортного забезпечення. До раніше існуючих в Законі України [20] позицій УКТ ЗЕД 1001, 1003, 1005, 1201, 1205, 1206, 1512, 2306 було додано такі позиції:

- мед натуральний – 0409 00 00 00;
- горіхи волоські у шкаралупі – 0802 31 00 00;
- горіхи волоські без шкаралупи – 0802 32 00 00;
- жито – 1002;
- овес – 1004;
- олія соєва та її фракції, рафіновані або нерафіновані, але без зміни їх хімічного складу – 1507;
- олії ріпакова (із ріпака або кользи) або гірчична та їх фракції, рафіновані або нерафіновані, але без зміни їх хімічного складу – 1514.

Статистика експорту за позиціями, що потрапили під режим експортного забезпечення, свідчить про негативний вплив регуляторних важелів держави (табл. 1).

За даними табл. 1 можна зробити наступні висновки:

- загальний обсяг експорту по товарним позиціям, що підпадають під режим експортного забезпечення знизився на 15 % в 2025 році порівняно із 2024 роком;
- зростання обсягів експорту зафіксовано лише чотирма товарними позиціями п'ятнадцяти;
- найбільше поданні обсягів експорту зафіксовано за горіхами волоськими (майже 90 %), житом (майже 99 %), насінням ріпаку або кользи (більше 52 %);
- порівняно із 2021 роком обсяг експорту товарних позицій знизився на 28 %.

Для товарних позицій, що підпадають під режим експортного забезпечення встановлено мінімально допустимі експортні ціни та умови поставки таких товарних позицій згідно Інкотермс-2020.

Станом на січень 2026 року застосовуються ціни, регламентовані наказом Міністерства економіки, довіклля та сільського господарства України. Порядок встановлення таких цін визначено Постановою Кабінету Міністрів України [22]. Звертаємо увагу на те, що умови поставки товарних позицій, що можуть бути застосовано експортерами відрізняються в постанові та наказі, що спричиняє конфліктні ситуації під час контролю за такими поставками. Наприклад, за товарною позицією 0409 00 00 00 постановою Кабінету Міністрів України встановлено три можливі умови постачання – CIF, DAP, FCA, у той час як наказом Міністерства економіки, довіклля та

Таблиця 1 – Експорт по товарним позиціям за 2021-2025 роки, млн дол.

Код товару згідно УКТ ЗЕД	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2025 рік до 2024 року, %
0409 00 00 00	143,6	136,9	121,4	166,9	125,4	75,13
0802 31 00 00, 0802 32 00 00	115,2	80,3	77,3	93,1	10,2	10,96
1001	5074,8	2676,9	2940,9	3736,4	2988,2	79,98
1002	28,1	11,6	1,4	2,2	0,03	1,36
1003	1275,3	446,8	362,4	557,3	340,8	61,15
1004	4,0	1,6	0,9	5,7	11,4	200,00
1005	5892,6	5939,9	4966,3	5072,5	3901,9	76,92
1201	605,9	863,1	1281,1	1343,1	1333,6	99,29
1205	1690,9	1540,5	1168,5	1849,9	886,1	47,90
1206 00	39,2	1256,2	277,7	65,2	42,8	65,64
1507	295,2	304,7	251,7	316,9	589,2	185,93
1512	6387,6	5464,2	5006,9	5121,8	5222,9	101,97
1514	222,6	83,6	315,9	238,9	399,3	167,14
2306	1280,1	765,1	971,4	1029,8	808,8	78,54
Всього	23055,1	19571,4	17743,8	19599,7	16660,63	85,00

Джерело: складено автором за [21]

сільського господарства України для такої товарної позиції може бути застосовано лише умови поставки CFR.

Окремо слід зазначити, що експортери полішені права застосовувати умову постачання EXW, яка перекладає всі ризики на покупця, оскільки норми Податкового кодексу України передбачають виникнення податкових зобов'язань під час експортної операції за датою складання митної декларації. Якщо буде застосовано умову поставки EXW, то в цій ситуації експортер буде передавати право іноземному контрагенту на розмитнення товару на українській митниці. Відповідно, не буде приймати участь в митному оформленні і не може претендувати на бюджетне відшкодування ПДВ [23]. За підсумками 2024 року деякі з компаній, які застосовували режим експортного забезпечення отримали найбільші суми відшкодування ПДВ. Так до п'ятірки компаній, що отримали найбільше відшкодування ПДВ увійшли компанія Кернел-трейд (7,7 млрд. грн), компанія АДМ-Юкрейн (5,2 млрд. грн.), компанія ЛДК Україна (3,5 млрд. грн.). Ці компанії в основному займаються експортом сільськогосподарської продукції.

Під час визначення мінімальних експортних цін експортери мають визначати середньозважену ціну товару, що також накладає на них додатковий тягар часових витрат для проведення експортної операції.

Встановлення Кабінетом Міністрів України граничних мінімальних цін може ускладнити укладання форвардних контрактів під час експорту, оскільки зараз суттєве коливання курсу іноземної валюти відбувається майже щодня і це може призвести до ситуації, коли ціни на світових ринках можуть знизитися нижче значення мінімального

дисконту, що створює ризики та зменшує вигідність контрактів для експортерів [11, 12].

Окрім того, експортери мають враховувати не тільки мінімальні експортні ціни, але й правила трансфертного ціноутворення та принцип «витагнутої руки».

Ключовим недоліком, який виник для експортерів, полягає в необхідності сплати ПДВ за ставками 14 або 20 % під час експортної операції.

Ставка ПДВ для товарних позицій в режимі експортного забезпечення, залежатиме від рівня повернення валютної виручки в Україну, отриманої від експорту товарів, що експортувалися в режимі експортного забезпечення. Для визначення показника валютної виручки будуть застосовані суми по експортним операціям, які були здійснено експортером протягом останніх 12 календарних місяців. Окремою умовою при цьому є закінчення граничних строків розрахунків за експортним контрактом [12].

Тобто, показник валютної виручки, яку експортер отримав від іноземного контрагента вплине на ставку ПДВ під час митного оформлення:

- валютна виручка становить 80 і більше відсотків – податкова накладна складається зі ставкою ПДВ 0%;
- валютна виручка менше ніж 80 % – в податковій накладній має бути вказана ставка ПДВ у розмірі 14 % або 20 %, що призводить до збільшення вартості експортної операції.

Ставка 14 % застосовується до таких товарів: пшениця і суміш пшениці та жита; ячмін; кукурудза; соєві боби; насіння ріпака або кользи; насіння соняшнику, а ставка 20 % для – мед натуральний; горіхи волоські у шкаралупі; горіхи волоські без шкаралупи; олія соєва; олія соняш-

никова; олія ріпакова (із ріпака або кользи) або гірчишна; макуха та інші тверді відходи і залишки, одержані під час добування рослинних або мікробних жирів і олій, за винятком відходів соєвої та арахісової олії.

Експортери, у яких відсоток валютної виручки становить менше 80 %, після отримання платежів від нерезидента, мають право скласти розрахунок коригування до податкової накладної, що дозволить їм повернути ПДВ, який було сплачено на митниці.

Додаткові часові витрати для експортерів пов'язані із необхідністю складати окремі податкові накладні, у разі експорту декількох товарних позицій. Навіть, якщо постачається товарна позиція з однаковим кодом УКТ ЗЕД, але ціна за товарною позицією різна, то це також вимагає складання окремих податкових накладних. Це збільшує час на оформлення експортних операцій та ризики щодо зупинення реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних. Хоча, за словами представників податкових органів показник зупинення реєстрації податкових накладних в грудні 2025 року склав 0,21% [24].

До запровадження режиму експортного забезпечення експортер реєструвати податкову накладну в Єдиному реєстрі податкових накладних вже після здійснення митного оформлення. Після 1 грудня 2024 року податкова накладна має бути зареєстрована виключно до початку митного оформлення, що в певних випадках затримує здійснення експортної операції.

Також певну проблему для експортерів створює відмінність дат митного оформлення та фактичного експорту, оскільки якщо це відбувається в різних місяцях, то може призводити до необхідності коригування показників декларації з податку на додану вартість.

Ще однією з проблем для експортерів є необхідність отримання фітосанітарного сертифікату. Це призводить до ситуації, коли експортер зобов'язаний надати особі, що видає сертифікат, витяг, що експортер є платником ПДВ. При цьому такий витяг має бути датований не пізніше 10 днів до оформлення експорту. Тобто, це призводить до втрати часу для експортерів, бо майже кожна експортна операція буде вимагати отримання фітосанітарного сертифікату [10, 11].

Висновки. Таким чином, діяльність експортерів в Україні знаходиться під значним державним регуляторним впливом, що негативним

чином впливає на обсяги експорту, які в останні роки знижуються під впливом не тільки воєнного стану, але й впливу держави.

Для зменшення впливу інструментів державного регулювання на діяльність експортерів, в тому числі в рамках режиму експортного забезпечення, пропонується:

- перегляд товарних позицій, які підпадають під режим експортного забезпечення, оскільки деякі товарні позиції (наприклад, горіхи волоські, жито, овес, насіння соняшнику) не відіграють значної ролі у структурі експорту сільськогосподарської продукції;

- приведення у відповідність норм постанови Кабінету Міністрів України та наказу Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України щодо умов поставки Інкотермс під час застосування мінімально допустимих експортних цін;

- кореляція підходу держави щодо встановлення мінімально допустимих експортних цін та правил трансфертного ціноутворення, оскільки мінімально допустимі експортні ціни не завжди можуть відповідати принципу «вितягнутої руки» за правилами Податкового кодексу України;

- кореляція правил застосування ставок ПДВ у розмірі 14 або 20 % з граничними строками розрахунків у ЗЕД, що не буде призводити до збільшення вартості експорту саме під час митного оформлення. Тобто ключовим фактором застосування нульової ставки ПДВ має бути дотримання експортером граничних строків розрахунків у ЗЕД, а не відсоток повернення валютної виручки, оскільки діючий підхід дозволяє застосовувати нульову ставку ПДВ, навіть маючи біля 20 % неотреєстрованої валютної виручки від контрагента;

- дозволити експортерам відображати в податкових накладних за режимом експортного забезпечення декілька товарних позицій, що має зменшити час на оформлення таких накладних та їхню реєстрацію в Єдиному реєстрі податкових накладних;

- забезпечення онлайн доступу контролюючих органів до витягу з реєстру платників ПДВ, для зменшення витрат експортера на постійне підтвердження статусу платника ПДВ під час отримання фітосанітарного сертифікату для експорту сільськогосподарської продукції.

Запропоновані заходи в першу чергу мають спростити діяльність експортерів та в перспективі призвести до зростання експорту товарів.

Список використаних джерел:

1. За 12 місяців 2025 року товарообіг України склав \$125,1 млрд URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-12-misiatsiv-2025-roku-tovaroobig-ukrayini-sklav-1251-mlrd-2598> (дата звернення: 20.01.2026).
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» та з метою удосконалення окремих положень податкового законодавства : Закон України від 16.07.2025 року № 4536-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4536-20#Text> (дата звернення: 20.01.2026).

3. Податковий кодекс України : Кодекс від 2 грудня 2010 року № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.01.2026).
4. Інформація про обсяги відшкодування податку на додану вартість з державного бюджету у 2025 році URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/vidshkoduvannya-pdchv/informatsiya-pro-obsyagi-vidshkoduvannya/971625.html> (дата звернення: 20.01.2026).
5. Салій Є. Ю., Салій О. О. Зміни у зовнішньоекономічній діяльності України в умовах війни. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 3 (14). С. 58–71. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/24473/1/JSED_2023_N3%2814%29_P058-071.pdf (дата звернення: 20.01.2026).
6. Кашперська А. І., Яцюк О. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Бізнес Інформ*. 2024. № 5. С. 32–42. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-5_0-pages-32_42.pdf (дата звернення: 20.01.2026).
7. Шуба М. В., Тимофеева В. О. Сучасний стан і перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з Європейським Союзом. *Бізнес Інформ*. 2024. №8. С. 32–38. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-8_0-pages-32_38.pdf (дата звернення: 20.01.2026).
8. Гаврилук І. Розвиток міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин в Україні. *Економіка та суспільство*, 2022. № 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1969/1896> (дата звернення: 20.01.2026).
9. Шацька З. Я., Лесюта Н. Ю. Особливості зовнішньоторговельної діяльності вітчизняних підприємств в умовах воєнного стану. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2022. № 10 (66). С. 76–83. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/20595> (дата звернення: 20.01.2026).
10. Ставицька А., Коваленко А. Можливості реалізації експортного потенціалу України на світовому ринку. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 80. № 1. С. 108–113. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/80/1135.pdf> (дата звернення: 20.01.2026).
11. Ішук С. О., Созанський Л. Й. Український товарний експорт: виклики в умовах війни та повоєнного відновлення. *Регіональна економіка*. 2024. № 1(111). С. 81–94. URL: https://re.gov.ua/re202401/re202401_081_IshchukSO,SozanskyLY.pdf (дата звернення: 20.01.2026).
12. Панасюк В. М., Мужевич Н. В., Трубіцина О. В. Російсько-українська війна як каталізатор змін у сфері оподаткування експорту сільгосппродукції. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. № 1 (18). С. 29–39. URL: <https://strategic-economic.com.ua/web/uploads/pdf/1-2024-3.pdf> (дата звернення: 20.01.2026).
13. Mohan S. Non-tariff measures a trade barrier for developing countries' agricultural processed products exports. *Public Enterprise*, 2021. № 25(1-2), pp. 1–17. URL: https://www.icpe.int/images/publications/Article1_pp_1-17.pdf (дата звернення: 20.01.2026).
14. Karagulle Yunus Emre, Charlotte Emlinger, Jason H. Grant. Non-Tariff Measures and U.S. Agricultural Exports. *Applied Economic Perspectives and Policy*. 2025. Pp. 1–39. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/aerp.70007> (дата звернення: 20.01.2026).
15. Kaoru Nabeshima, Ayako Obashi, Kunhyui Kim. Impacts of additional compliance requirements of regulations on the margins of trade. *Japan and the World Economy*. 2021. Volume 59. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0922142521000359> (дата звернення: 20.01.2026).
16. Francisco J. Castellano-Álvarez, Francisco M. Parejo-Moruno, J. Francisco Rangel-Preciado, Esteban Cruz-Hidalgo, Regulation of Agricultural Trade and Its Implications in the Reform of the CAP. *The Continental Products Case Study, Agriculture, MDPI*, 2021. vol. 11(7), pages 1–18. URL: <https://www.mdpi.com/2077-0472/11/7/633> (дата звернення: 20.01.2026).
17. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо застосування режиму експортного забезпечення на період дії воєнного, надзвичайного стану : Закон України від 12.01.2023 року № 2881-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2881-20#Text> (дата звернення: 20.01.2026).
18. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей експорту окремих видів товарів у період дії воєнного стану : Закон України від 09.05.2024 року № 3706-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3706-20#Text> (дата звернення: 20.01.2026).
19. Про запровадження режиму експортного забезпечення : постанова Кабінету Міністрів України від 29.10.2024 року № 1261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.01.2026).
20. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 року № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 20.01.2026).
21. Статистика та реєстри Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> (дата звернення: 20.01.2026).
22. Про затвердження Порядку затвердження мінімально допустимих експортних цін на окремі види товарів : постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2024 року № 944. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.01.2026).
23. Найденко О. Є., Гунько К. І. Митні режими експорту та імпорту: регулюючий аспект та податкові наслідки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2057> (дата звернення: 20.01.2026).
24. Спрощення процедур для роботи бізнесу: кількість ризикових платників скоротилася майже вдвічі, заблокованих накладних – майже вчетверо. URL: <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/964505.html> (дата звернення: 20.01.2026).

References:

1. Za 12 misyatsiv 2025 roku tovaroobih Ukrainy sklav \$125,1 mlrd [In the first 12 months of 2025, Ukraine's trade turnover amounted to \$125.1 billion] Available at: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-12-misiatsiv-2025-roku-tovaroobig-ukrayini-sklav-1251-mlrd-2598> (in Ukrainian)
2. Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy u zv'yazku z pryynyattiam Zakonu Ukrainy "Pro intehrovane zapobihannya ta kontrol' promyslovoho zabrudnennya" ta z metoyu udoskonalennya okremykh polozhen' podatkovoho zakonodavstva : Zakon Ukrainy vid 16.07.2025 roku № 4536-IKH [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine in Connection with the Adoption of the Law of Ukraine "On Integrated Prevention and Control of Industrial Pollution" and in Order to Improve Certain Provisions of Tax Legislation: Law of Ukraine of July 16, 2025 No. 4536-IX] / Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4536-20#Text> (in Ukrainian)
3. Podatkovyy kodeks Ukrainy : Kodeks vid 2 hrudnya 2010 roku № 2755-VI [Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine dated December 2, 2010 No. 2755-VI]. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (in Ukrainian)
4. Informatsiya pro obsyag vidshkoduvannya podatku na dodanu vartist' z derzhavnoho byudzhetu u 2025 rotsi [Information on the amounts of value added tax refunds from the state budget in 2025]. Available at: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/vidshkoduvannya-pdchv/informatsiya-pro-obsyagi-vidshkoduvannya/971625.html> (in Ukrainian)
5. Saliy YE. YU., Saliy O. O. (2023) Zminy u zovnishn'oeconomichnyi diyal'nosti Ukrainy v umovakh viyny [Changes in the foreign economic activity of Ukraine in wartime] *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen' – Journal of Strategic Economic Research*. No. 3 (14). pp. 58–71. Available at: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/24473/1/JSED_2023_N3%2814%29_P058-071.pdf (in Ukrainian)
6. Kashpers'ka A. I., Yatsyuk O. V. (2024) Zovnishn'oeconomichna diyal'nist' pidpryyemstv: suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku [Foreign economic activity of enterprises: modern challenges and development prospects]. *Biznes Inform – Business Inform*. No. 5. pp. 32–42 Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-5_0-pages-32_42.pdf (in Ukrainian)
7. Shuba M. V., Tymofeyeva V. O. (2024) Suchasnyy stan i perspektyvy rozvytku zovnishn'oyi torhivli Ukrainy z Yevropeys'kym Soyuzom [Current state and prospects for the development of foreign trade of Ukraine with the European Union]. *Biznes Inform – Business Inform*. No. 8. pp. 32–38. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-8_0-pages-32_38.pdf (in Ukrainian)
8. Havrylyuk I. (2022) Rozvytok mizhnarodnoyi torhivli v systemi mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn v Ukraini [Development of international trade in the system of international economic relations in Ukraine]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*. No. 45. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1969/1896> (in Ukrainian)
9. Shats'ka Z. Ya., Lesyuta N. Yu. (2022) Osoblyvosti zovnishn'otorhovel'noyi diyal'nosti vitchyznyanykh pidpryyemstv v umovakh voyennoho stanu [Peculiarities of foreign trade activities of domestic enterprises under martial law]. *Mizhnarodnyy naukovy zhurnal "Internauka". Seriya: Ekonomichni nauky – International scientific journal "Internauka". Series: Economic Sciences*. No. 10 (66). pp. 76–83. Available at: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/20595> (in Ukrainian)
10. Stavyts'ka A., Kovalenko A. (2023) Mozhlyvosti realizatsiyi eksportnoho potentsialu Ukrainy na svitovomu rynku [Possibilities of realizing the export potential of Ukraine on the world market]. *Halyts'kyy ekonomichnyy visnyk – Galician Economic Bulletin*. No. 1. pp. 108–113. Available at: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/80/1135.pdf> (in Ukrainian)
11. Ishchuk S. O., Sozans'kyy L. Y. (2024) Ukrayins'kyy tovarnyy eksport: vyklyky v umovakh viyny ta povoyennoho vidnovlennya [Ukrainian commodity exports: challenges in the conditions of war and post-war recovery]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*. No. 1(111). pp. 81–94. Available at: https://re.gov.ua/re202401/re202401_081_IshchukSO,SozanskyLY.pdf (in Ukrainian)
12. Panasyuk V. M., Muzhevykh N. V., Trubitsyna O. V. (2024) Rosiys'ko-ukrayins'ka viyna yak katalizator zmin u sferi opodatkuvannya eksportu sil'hospproduktsiyi [The Russian-Ukrainian war as a catalyst for changes in the field of taxation of agricultural exports]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen' – Journal of Strategic Economic Studies*. No. 1 (18). pp. 29–39. Available at: <https://strategic-economic.com.ua/web/uploads/pdf/1-2024-3.pdf> (in Ukrainian)
13. Mohan S. (2021) Non-tariff measures a trade barrier for developing countries' agricultural processed products exports. *Public Enterprise*, 25(1-2), 1–17. Available at: https://www.icpe.int/images/publications/Article1_pp_1-17.pdf
14. Karagulle Yunus Emre, Charlotte Emlinger, Jason H. Grant. (2025) Non-Tariff Measures and U.S. Agricultural Exports. *Applied Economic Perspectives and Policy*. 1–39. Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/aapp.70007>
15. Kaoru Nabeshima, Ayako Obashi, Kunhyui Kim (2021) Impacts of additional compliance requirements of regulations on the margins of trade. *Japan and the World Economy*. Volume 59. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0922142521000359>
16. Francisco J. Castellano-Álvarez, Francisco M. Parejo-Moruno, J. Francisco Rangel-Preciado, Esteban Cruz-Hidalgo (2021) Regulation of Agricultural Trade and Its Implications in the Reform of the CAP. *The Continental Products Case Study, Agriculture, MDPI*, vol. 11(7), pages 1–18 Available at: <https://www.mdpi.com/2077-0472/11/7/633>
17. Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zastosuvannya rezhymu eksportnoho zabezpechennya na period diyi voyennoho, nadzvychaynoho stanu Zakon Ukrainy

vid 12.01.2023 roku № 2881-IKH [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Application of the Export Support Regime for the Period of Martial Law and State of Emergency Law of Ukraine No. 2881-IX of January 12, 2023] Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2881-20#Text> (in Ukrainian)

18. Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvostey eksportu okremykh vydiv tovariv u period diyi voyennoho stanu : Zakon Ukrainy vid 09.05.2024 roku № 3706-IKH [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine Regarding the Peculiarities of Exporting Certain Types of Goods During the Period of Martial Law: Law of Ukraine of 09.05.2024 No. 3706-IX] Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3706-20#Text> (in Ukrainian)

19. Pro zaprovadzhennya rezhymu eksportnoho zabezpechennya : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.10.2024 roku № 1261 [On the introduction of the export guarantee regime: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 29, 2024 No. 1261] Kabinet Ministriv Ukrainy Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-2024-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)

20. Pro zovnishn'oeconomichnu diyal'nist' : Zakon Ukrainy vid 16.04.1991 roku № 959-KHII [On Foreign Economic Activity: Law of Ukraine dated April 16, 1991 No. 959-XII] Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (in Ukrainian)

21. Statystka ta reyestry Derzhavnoyi mytnoyi sluzhby Ukrainy [Statistics and registers of the State Customs Service of Ukraine] Available at: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> (in Ukrainian)

22. Pro zatverdzhennya Poryadku zatverdzhennya minimal'no dopustymykh eksportnykh tsin na okremi vydy tovariv : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.08.2024 roku № 944 [On approval of the Procedure for approving minimum allowable export prices for certain types of goods: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 20, 2024 No. 944] Kabinet Ministriv Ukrainy Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2024-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)

23. Naydenko O. YE., Hun'ko K. I. (2022) Mytni rezhymy eksportu ta importu: rehulyuyuchy aspekt ta podatkovy naslidky [Customs regimes of export and import: regulatory aspect and tax consequences] *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*. No. 46 Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2057> (in Ukrainian)

24. Sproshchennya protsedur dlya roboty biznesu: kil'kist' ryzykovykh platnykiv skorotylasya mayzhe vdvichi, zablokovanykh nakladnykh – mayzhe vchetvero [Simplification of procedures for business operations: the number of risky payers has almost halved, blocked invoices have almost quadrupled] Available at: <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/964505.html> (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 20.01.2026

Дата прийняття статті: 04.02.2026

Дата публікації статті: 00.00.2026